

Casopis tento vychádza každý týdeň raz w sobotu. Predpláca sa naň w Budine u patričného rebaktora Dr. D. Rablinského (Ge-
sung, Landhausbrunn-Gasse Císto 104),
jako tiež i u wšestkých cis. král.
poštowských úradow.

Predplatná cena w Budine a Pestti s roz-
nášaním do domu na pól roka je 1 zl. str.,
a na celý rok 2 zl. str.; cestou pošty w obálke
na pól roka 1 zl. 20 kr. str. a na celý
rok 2 zl. 40 kr. str.

Wiera, nádej a láska.

Katolícké Nowiny

pre dom a cirkew.

W Budine

49.

7-ho Decembra 1855.

Sláva Bohu na wysošti, a na zemi pokoj ľuďom dobrej wôle!

U sw. Lutássa 2 t. 14. w.

Pieseň wianočná k blahoslawenej Panne Marii,

preložená z latinstej piesni:

„Stabat mater gaudiosa.“ *)

Stála matka plesajúca
U jasiel ja radujúca,
W ktorých jej dieťa spalo.
Tu jej srdce preweseľe,
Plameňom radosti wrélé,
Radowanie prejalo.
O, jak byla preradoštná
Ja požehnaná a čnosťná
Kriška Ježiška matka!
O, jak ja sladko tessila,
Je nebeského spatrila
Narodenie dieťatka!
Koho ples nenaplnuje,
Keď matku Kriška spaturuje
Nad dieťkom zaplesáwat?
Kdože by ja neradowal,
Keďby matku spozorowal
S dieťatkom ja zahráwat?
Z nesmiernej lásky nad námi
Widela ho s howiadkami,
Jako našho dýchaly;
Widela ho ja smiaceho
U od mudrcow cteného
W chatrenej bár masťtali.

Narodenie Ježiškowe
Hlásali nebies duchowie
Spewmi lubého hlašu.
Bestina a Matky — jeho
Srdca — stojácih u neho
Wlné byly užaju.
Matko, studňo milowania!
Daj mi twójho radowania,
Citiť prešlaskú wládu.
Daj nech chowám lásku čistú
W srdci mojom wždy ku Krišku
Wodla twójho príkladu;
Prelej do mňa city swoje,
Bych milowal dieťa twoje,
Dokud w swete putujem;
Daj, nech s tebou ja radujem,
Ježiška twójho milujem,
Jemu ja obetujem.
Twým Synom nech som chránený,
Jeho slowmi posilnený,
Bestowaný milosťou;
Kdo s dieťatkom tým spojený
Je, ten welkou opatrený
Na swete je blahosťou.
Už swieca žiwota zhašne,
Duffu moju w nebe jasné
Prived, nech tam prebýwa,

*) Pieseň táto — jako ai „dolorosa“ — pochádza ob jedného pô-
wodca, Saluba de Benedetti, rodeného z mesta Todi, a radu
sw. Františka (+ 1306).

Nech tam w šťastliwej wečnosti
Tvojho Jezússa radošti
Už na weky požíwa!

Wiktor Sáfinek, kapucín.

N á d e j.

Ob

J. Emmoncela.

Vane! k Tvojim vrchom krásnym
Často hladím okom jašným
Plný toho úfania,
Je w tých krajoch blaža Tvojho
Pokoj najdem srdca môjho
W čas mojeho skonania.

Ken tá sladká nádej moja
Wládu dáwa mne do boja
S týmto svetom zklazeným.

Ach! len ona bolešť hojí,
Ktorú robia blížni moji
Zlostiným na mňa blúznením.

Tá mňa teší, posilňuje,
Smutnú myseľ občerstvuje,
W týchto zemských trápeniach.

Tá mne švetiskú márnosť hani,
Balzam leje na mé rany,
Život sladí w súženiach.

Tá mne plodí radošť mnohú,
Srdce často zdvihá k Bohu,
Cit k modlitbe zahrieva.

Rásku wo mne rozpaluje,
Moj zármutok osladzuje,
Slzou oči zalieva.

Jako w búrkach loď na mori,
Keď sa víchor na ňu bori,

Bez ločvy je zlámaná:
Tak i život bez nádeje,
Keď sa s námi zle tu deje,
Upadá do zúfania.

Bez nádeje žiadnej chuti
Slovek nemá do roboty,

A je jako trášina,
Ktorú wietor už sem kláti,
Už ju zase nazpät wráti,
Kým nebýwa zlomená.

Bez nádeje život není;
Lebo nemá w šwém trápení
Potessenia žiadneho.

Bez nej i ten človek nudzuy
Sám na seba často blúzni,
Seba trápi sameho.

Bez nádeje práca naša
Žiaden chošič neprináša;
Bo sa koná bez chuti.

Bez nej človek či w žalosti,
Či wo biede, či w úzkosti
Bywa celkom šflejnuty.

Nás len nádej k práci wábi,
K nim dobáwa silnej vlády,
Budi u nás horlivosť.

Ušľownosť našu množí,
Rúka plní zákon boží,
Dáva w boji zmužilosť.

Nádej teda je dar šwätý
A nám jako poklad zlatý
W tomto biednom žiwote.

Kdo ju w swojom srdci chová,
W Bohu skladá a zachová,
Šťastlivosť je na šwete.

Mučedníctwo Jána Tranošciusa, kat. farára dolno-kubinského w Drame.

Bo čas tých ukrutných náboženských wojen, ktoré i našou wlašťou, obzvlášťte behom 17. stoletia, zatriasaly a w ktorých wiac katolíckých kňazow a šwetských osôb, pravú wieru Kristowu štále, werné a neohrozene wyznáwajúci, mučedníctwo od nekatolíckow zmužile podstúpilo a newädslu formu mučedníctwa w nebesích obdržalo, podstúpil tiež mučedníctwo pre pravú wieru Kristowu Ján Tranošcius, dolno-kubinský farár w Drame; — jakým spôsobom ale a w ktorom roku? nemohlo sa dosawád náležite wykutat pre nedostatok potrebných k tomu dátok, ani nemohlo sa pri wšetkom možnom pátraní wynejš pohrobšťte a nasledowne ani telo jeho. Je ale owsšem podstúpil mučedníctwo w Dolnom Kubine, je wec istá, — o tom zjawne šwedci ústne podanie u obywatelow mesta Kubina napospol pautujúce a to, čo je w protokole fary dolno-kubinskej pilnowšou tamejššich už dávno zwecných duchowných pastyrow, menowite Ondreja Trstenškyho a Šaligy zajuamenano.

Wyťah z protokolu fary dolno-kubinskej, k mučedníctwu Jána Tranošciusa sa wzťahujúci, od roku 1792 znie takto:

„W mesiaci Febnuári dostal som (já Šaliga, farár dolno-kubinský) od Štefana Laurenčika, wnowe poswäteneho kňaza arcibiskupstwa oštrihomšského, rodom z kňazej, keď do Kubina swoje prvotiny kňazšte (primicie) sláwit prišiel, stručný opis žiwota a smrti Jána Tranošciusa, kubinského nekdy farára, štrze Interánow z nenáwšiti wiery zawrazdeneho, ktorýto opis on wyňal z archiwu fary priewidzkej špolu i s obrazom na hrubo šice wylíceným a na protejššej štrane pripojeným; obsah opisu toho je nasledujúci:

Stručný opis mučedníctwa Jána Tranošciusa.
„Welebný pán Ján Tranošcius z luprowskej šofice w Uhoršku zrodenný z rodičow luteránšských, — ktoréhožto otec priezwysškom Tranošcius, menom ale Juro a rodom z wojwodštwu Šliezšského mesta Tefšina, byl po-

sledne u luteránov w luptowskej stolici w mesteczku Sw. Mikulášsi ministrom a predikantom, ba byl i pôvodcom a sberateľom knihy „Racionál ewanjelický“ rečenej, roku 1630 tiskom wydanej a roku 1722 w Žitawe opät wytláčenej, jako to paterno z predmluwy Wáclawa Kleicha na liste 5-om, strane 2-ej, na konci, ktoružto knihu i teraz ešte luteráni užívajú a w uctivosti majú. Tento Ján Tranojecius, syn Jurow, wyewičiw sa w umeniach na nekatolíckych gymnáziách w cudzozemsku a, nawrátiv sa do wlasti svojej, milosťou Ducha Swätého odriekol sa blúdu Luterowho a prijal wieru katolícku, potom do kleriky w arcibiskupstwe ostrihomskom prijaty (wtedy wšestke tie kraje, z ktorých sa teraz spišské biskupstvo skladá, patrily pod ostrihomské arcibiskupstvo Red.) poslaný byl do Wiedne w Rakúsoch do Bazmaneum, seminista to klerického. Tu položiw znamenité základy učnosti a života apóstolského, zapálený horlivosťou dusse Bohu zisťal, a obzwlášte horiac želaním oca svojejho obrátiť na pravú wieru, odíšiel jako delník do winice Bána. Swerená mu byla správa fary kubinjskej w stolici orawskej, kdežto, jako to jeho staro so sebou donášal, už kázňami, už polemickými hádkami, nie len s ostatnými nekatolíckami, ale i s wlastným ocom swojím Juróm, ziadajúc ho z blúdu na cestu spasenia príviesť, wedyňmi, čím najwiac neustále a udatne pracowal. Otec ale jeho a ostatní luteráni sa usilowali ho sľubami, darmi, diwným obecowaním rozličných zisťow a hodností, jestli otcowo náboženstvo opät prijme, od pravej wiery odwiešť ku kacírstwu; ale darebne bylo wšestko ich namáhanie. Ponewác on byl stály wo svojej wiere a, zapowrhnuw wšestke sľuby pohodlia a sľastia a wšestko pochlebowanie, nedal sa od poznanej pravej wiery odwrátiť: tedy widiac túto jeho stálosť rebelanti Tökölowski (turuci), rozhnewaní, upotrebowali k zlomeniu a pokúšanju jeho pewného náboženského ducha najšlnejšii prostriedok, a síce wyhrázali sa mu najhroznejšii mufami, áno i jamou smrtiou, jestli ich radu neposluchne. Ale on na wšestko toto nič nedbal. A keď wo swojom predšawzátii i ďalej pewne prerwával, tedy nepriateli pravej wiery a Cirkwie božej, ktorí po celej krajine kňazow lubowolne prenasledowali, podložili ho tým najukrutnejšii mufám a ranám, ktoré keď nič nepomáhali, prepadujú ho nenadále w noci, obklučujú totižto faru, a wslámajúc sa do nej, s welikým hlukom ho zo sna zbudzujú, z posteľe strhujú a nechcejúceho odstúpiť od pravej wiery, wleču medzi rozličnými mufami a wedu na sújedné wrchy a k najšteteniu svojej kacírskej bešnoty nowým a nikdy neslychaným spôsobom mučedlnictwa neohrozeného wyznawača Kristowho trápa: obrezujú a pribíjajú mu pupok k štrumu, neslychanou ukrutnosťou čerwá mu z brucha wysnuwajú, wedy ho okolo štrumu, až pokud mu wšestké čerwá newynowali. Pri čom tento neohrozený wyznawač Kristow, widiac nastávať sebe koniec života, spiewal slawnú túto pieseň: „Dobroreč dušša moja Bánu,“ — potorej keď mu už byly wšestke čerwá wynowané, padnul na zem, pobožne wydal Bohu dušsu, zabity od nepriate-

low z nenáwšii wiery a nepochybne obdržal slawnú forunu mučedlnictwa, — a to síce dňa 8. Juniusa r. 1680.“

„Nasleduje tu ešte uhodnowernenie opisu tohoto w šmysel tento:

„Toto tak wyprávaw v. Juro Biacék, majúc známost muohých weci a obzwlášte zbehly w dejepisu Uhorskej krajiny, ktorý toto slyšsal od najstarších ludi, jurcowníkow Tranojeciusowých.

„Na spodku obraza je tento nápis:

„Weleb. p. Ján Tranojecius z luptowskej stolice w Uhorsku, ktorý najprw, odreknuw sa blúdu Luterowých, prijal pravú wieru, potom ale sa bohoslowecké a filozofické wedy w Bazmanskom ústawe wychowáwacom wo Wiedni učil; za kňaza poswätený a odtud ku spráwe duchownej na faru kubinjskú w orawskej stolici poslaný, podiwuhodným spôsobom ukrutnictwa a nowého mučedlnictwa od kacírow z nenáwšii wiery pod rewolúciou Tökölowskou roku 1680 dňa 8. Juniusa zawraždy, jako šľach wyznawač Kristow padnul.“

„Oproti tomuto dejepisnému nástinu života a smrti Jána Tranojeciusa kladieme to, čo obsahuje protokol faršský, štrže Ondreja Trstenjského, farára nekdy kubinjského wätššim dielom spisany, a síce:

„Ján Tranojecius, tehďajšii farár kubinjský, newypowitedným spôsobom mučený, trápený, konečne štatý pri potoku na wyššom konci mestčka, ktoréžto hlava padla do wody, a wšestku wodu krowu začerwenila a (jako som od predchodcow mojich počul) proti wode točila. Tohoto opravdiwého mučedlníka obraz wymalowaný widel som wo Wiedni w ústawe Bazmanskom s rozličnými nápisni, keď som tam byl ja Ondrej Trstenjský roku 1711.“

„Tento tedy predmenovaný farár Tranojecius, wnowe na katolícku wieru obrátený, byl syn predikanta Tranojeciusa, bywšieho wtedy predikantom w luptowskej stolici w mesteczku Sw. Mikulášsi. Štá wec jest, že sám otec predikant lotrow wojákw Tökölowských nawiedol, aby jeho šyna štaly preto, že tento katolíkom a kňazom katolíckym zštal. Pri čom pamäti hodno, že istá chudobná horliwá wdowa, chcejúc jeho život ochrániť, obetowala 12 zlatých; wšak ale toto nič nepomáhalo; lež peniaze tie byly na hlavu jeho položené a tak byl potom štatý; peniaze i s jeho životom (čajným len) zhnuly, on ale (dušša jeho) žije s Bohom.

„Ktorý opis z týchto dvoch je prawdiwejší, šnadno sa doznať môžeme, jestli šwedectwá so šwedectwami a časy s časmi porownáme. Prwnejšii opis, acpráve z archiwu fary priewidzkej wtyahnutý, ale ponewác sa len na šamej powesti zakláda (lebo Juro Biacék ašnad za dlhšii čas od Drawy wzďaleny, čo z úst ludu počul, wložil do dejepisu), nezasluhuje tolkej wiery. Toto jeho wyprávawie sa ani s časom nesrownáwa. Pišse on totižto, že Ján Tranojecius roku 1680 dňa 8. Juniusa byl wysnowaním čriew zawraždy; keď medžitým je istá wec, že toho šameho a nasledujúceho roku Martin Pon-

gráh, farár kubinský, faru kubinskú pokojne spravoval; a že je to naozajstná pravda, o tom švedci najstarodávnejšia matrika fary tejto, fdežto w tom samom čase sa nachádza predmenovaný Pongráh s licenciátom Jonášom Petrošelinom, jako křtitel a jobassitel podpísaný, ba esšte i roku 1681 okolo mesiaca Marca Pongráhovi bezprostredne nastúpil wo fare kubinskej Ján Mariašy, a tento, jako to z tejsze matricy widno, byl správcom tejto fary až do 7. Juliusa roku 1682, ktorýchto sa potom pred Štokolovskými rebelantmi do zámku orawského, jakožto na miesto bezpečnejšie, obsadene najškor cisárskym wojskom, utiahol, a wiac sa ani do fary kubinskej newrátil, lež presiel na faru turanskú. Tomuto prawdenajpodobnejšie roku 1682 alebo w rokoch nasledujúcich až do roku 1707, — w ktorom luteránšty predikant Matej Petrowiezius po druhý raz faru kubinskú byl zaujal, — nastúpil Ján Tranošcius a život škor mečom, jako wynowaním čriew došonal. Dôwodom toho je staré pojednawanie o živote a smrti Jána Tranošciusa, do protokolu fariského wpišané škrze Ondreja Erstenšského, ktorý už roku 1720 byl farárom dolňo-kubinským, a wec, ktorá sa najdalej pred 30 rokami byla príhodila, od najstarších ludi, ktorí sa iste na tú smutnú udalosť ai byli prizerali, wyprávajú sebe snadno zapamätat mohol; pritom wibel on wo Wiedni r. 1711 obraz Tranošciusow, bez pochyby spůsob jeho smrti predstawujúci *). Zpráwu túto Erstenšského potwrdzuje štolické wyšetrowanie wystupkow od luteránow popáchaných, najwššším rozkazom (ad mandatum compulsorium) Jeho král. Weličenstwa roku 1721 dňa 6. Aprila škrze Stefana Rizňánškeho, šlužnodworiského, a Ondreja Wlěka, prísažného, wykonané. Pri wyšetrowaní tomto priznali sa šwedkowi k tomu, čo tu nasleduje: 6-y šwedok Roman Začík, štolcis námeštowský, 60 rokov starý, pod najtuhšou príšahou na 5-y punkt šwedci: že pod touže rewolúciou Štokolovskou farár dolňo-kubinský, jemu najmenej neznámy, po mnohom prenasledowaní od luteránow byl zabity. — A zase štedmy šwedok Zachariáš Boeko, dolňo-kubinec, 75 rokov starý, luterán, pod príšahu wzáry, wyšluchaný, soznáwa na 5-y punkt: že sa dobre na to rozpamätáwa, keď tehďajšieho farára dolňo-kubinského Tranošciusa Štokolci, a menowite Adam Káts, lapili a ho, zapowrhnuwšše obetowaných k jeho wyslobodeniu 12 zlatých, w mestečku Dolňom-Kubine zabili. — Ošmy Baltazar Weiser, dolňo-kubinec, 63 roky starý; demiaty Pawel Farník, rychtár menowaného mestečka Dolnieho-Kubina, 50 rokov starý, tiež luterán, pod príšahu wzáti

soznáwajú na 5-y punkt wo wšsetkom tak, jako predchádzajúci poriadkom štedmy šwedok. — Dešiaty blahorodný p. Ondrej Newiczky, 64 roky starý, súdca apelácijský, na 5-y punkt soznáwa: že tiež počul, že farára dolňo-kubinského lapili a zabili. — Dwanásty Martin Kířel, 70 rokov starý, a Ondrej Janowiz, asi 80 rokov starý, messťania weličianski, luteráni, na 5-y punkt soznáwajú o prenasledowaní, počas ktorého že w Dolňom-Kubine tamejšii farár byl zabity. — Gože už môže byť zreteľnejšieho a istejšieho, jako keď powiemie, že Ján Tranošcius byl šťatý, keď to až pod príšahou soznali: Zachariáš Boeko, Baltazar Weiser a Pawel Farník, rychtár mestečka D.-Kubina, a to esšte wšfecí luteráni. — Že ale nie w horách (w háji), lež w samom mestečku byl zabity, to potwrdzuje soznanie Martina Kířel-a a Ondreja Janowiz-a, weličianských luteránow. Naposledy šieste-ru šwedkowi Romanowi Začíkowi byl Ján Tranošcius najmenej neznámy, nasledowne byl mu podľa osoby známy. — Ake ale byl pochovaný, je takžo uhádnut; a wššak počul som čyř, ktorého ale pôwodcowie sú neznámi, že tenže Ján Tranošcius byl pod ratúžom *) mestečka pochovaný. Škorej ale to uwerit môžem, že byl pochovaný na tom mieste, kde je terazšii hrobitow, rečenom wápenica; totižto podľa štáleho úšneho podania už wtedy ludia na tom mieste byli pochowáwani; takžo ale je k uwereniu, žeby muž tento, naproti štorému tak weličskou nenáwšťou zahorela šberba zlomyšľných ludi, byl w kostole dolňo-kubinskom pochovaný bywal: poprezeral pilne predchodca wój, Ján Króner, farár a wicearchidiafon kubinský, wššetky hrobky (krypy) kostola, že asnad najde pohrobíšte a truhlu jeho; ale ani štoppy toho ne-nášiel. — Kdekolwek tedy pochovaný je, predeca istá a wyškúšená wec je, že tento preudatý wyznawáč náš poznáčil miesto toto krewou swojou. „Ježiš Kristus Pán premení telo ponizenosti jeho, príspóšobené telu jasnosti svojej; ponewáč prestál až do škonania sláwy najtwrdššiu křšćku, neustúpil mukám, lež jemu radnej ustúpily muky: šoniec bolešti učinila škoruna. Lež krič krew šprawedliwego Abela od zeme: krew jeho uad blúdami luterowými a nad šynami jeho! — Sa liga, farár dolňo-kubinský. (Wyťah z protokolu fary dolňo-kubinskej od roku 1792)**).

*) Radným domom, kde teraz šojí knižowna Čaplowitowa. Red.

**) Šak nášte sa nám esšte i iné dôšladné a wšestnejšie dáta. — Život a smrt tat weličého obranca wiery katolickéj a nepochybné medzi Šwacoch w nebi od toho, za ktorého prawú wiery kř swoju wššielwal jako mučedník, od Ježiša Krista počítaného, Jána Tranošciusa, objasňujúce. — K rukám došanú o čo sa ai pišne postaráme; lebo nám, jakožto redaktorowi ščáru Nowina, ktorí z tebo šameho mesiaca, jakožto radista pochádzame, w ktorom nadrečený mučedník špráwu duchownú jako farár wiesel a mučedníka šmrti tak uwebrojene pošpíl, wššmi na tom záležl, aby jeho čnosti, šrdinské činy a špóšob jeho mučedníctwa šwetu katolickému oštrope a za príšlab a wduet w prawdišom šwete predložené bols. — A aby ten, ktorého šob w jeho šw. preešamžatiach, wo wyznáwani jeho a jeho šwatej wiery u preštrier šch najwšššich ukrtnošti a pri šušššani šprežach máš mileškou swojou pošlúmal a w nebi oššáwil, oššáwenš bol i na zemi, na štoroj šebe mučedníctwom šwojim škorunu sláwy wcelnej wššobyl, šak nášte, prawím, sa nám došanú k rukám wšššie bodnowerné dáta, šakowé wšš. Šbecenšiwu w ščáru Nowinách šdelil nřzameššáme. Red.

*) Obraz tento dal terazšii wšl. p. farár kubinský Karol Mukowánšty na rečiú pamiatku pre faru kubinskú obšičit, wššak ale najškor wo šmofie pweš mienky w ten špóšob zmenuš: že na premalowanom obraze tomto wieno Tranošciusa medzi wójškami Štokolovskými s wyšnowanými etolo šromu čriewami stojáčeho, pod ktorým je wopis roku 1680 dňa 8. Juniusa porúšpeného nim mučedníctwa, ktorýchto takto obšičenš obraz sa zachowáwa wo fare kubinskej. Budeme sa uššlowať omú šomobinu z Wiedne k rukám doštat, prawdowerné dal preštrielšit a časom šwojim i w ščáru Nowinách príšodne šdelit. Red.

Slávou korunovaná stálosť.

Božské a slavné wstáztwo sŕyricat mučedníkov, ktorí w Sebestii, meste w Armenii ležiacom, obdržali, w pamiatke je wo wšestých stoletiach; wšestky cirkwe etia týchto mučedníkov, a mnohí swätí otcovia w písnoch svojich wyprávajú chwálu jejich. Oni byli wojáci z jednoho rímskeho pluku, ktorehožto blesk a sláva byly w bitkách.

Wladár Agríkola rozkázal týmto 40 wojákom, aby falossným bohom obetowali; oni odporowali s predivnou stálosťou, keď ani na odplatu, ktorú im sluboval, ani na muky, s ktorými sa im hrozil, nič nedbali. Na wšestko predstawanie odpovedeli zmužile: „My nechceme žiadneho falossného a márneho bohatstva, my hladáme stále a nepominuteľné statky nebeské, a nečiníme vám žiadnej krivdy s tým, keď Bohu predok dáwame, od ktoreho čakáme tie nebeské statky na odplatu wernosti našej: medzi tým hotoví sme zomrieť za Boha nášeho, ktoremu slúžime, a ktorý sám jediný poklonu našu zaŕuhuje.“

Wladár, ktoremu takto mluwili, tieto smelé a slobodne slowá nemohol sniešť; našiel tedy nový spôsob trápenia, aby ich stálosť oslabiť mohol. Práve wtenkrát byla najtuhšia zima; rozkázal ich do cela nahých do jednoho zamrznuteho rybníka wložiť až po krky, aby tam zamrzli; ale spolu, aby ich uwiedol w pokúšenie, rozkázal blízko rybníka ai teplý kúpel prichytiť, aby do neho wložení byli z nich tí, ktoriby náramnosť bolesti sniešť nemohli, ktoriby sa Krížia Krísta odrekli, a ktoriby falossným bohom obetovať chceli. Títo hrdinskí bojovníci išli s radosťou k trápeniu: dodávali si zmužilosti jeden druhému, a mluwili: že jedna noc plná bolesti plní radosťou weenošť im donešie, ponewáč my predeca raz zomrieť musíme, prawili, zomrime teda tak, aby sme na weky živi byli. W tom okamžení sa modlili wšeci s jednakoú horlivosťou túto modlitbu: „Bane! sŕyricat nás prišlo na bojové miesto, udeľ nám fortuna wstáztwa, aby ani jeden z tohoto počtu, plného tajemstva, nechybel.“

Medzi tým mali oni predeca ten zármutek, widieť medzi sebou jednoho, ktoremu zmužilosť chybela, a ktorý sa hodil do tohoto teplého kúpela; ale tento nešťastliwy zomrel w tom okamžení, jako do neho wšiel. Boh wšak ničmenej nechcel modlitbu ich nemyslyšanú nechať. Wladár postavil tam jednoho muža na stráž, aby na mučedníkov pozorował; tento widel anjelow z neba prichádzajúcich, ktorí nad hlavami týchto hrdinských wojákow Kristových foruny držali, okrem nad hlavou jednoho nedržali: a toto byl ten maznawy, ktorý ai hneď potom wieru swoju zaprel. Woják na stráži stojáci týmto nenadalm spatrením tak byl pohnutý, a strže toto nebeské widenie k žiadosti mučedníctwa tak byl zachwátený, že sa hneď na tom mieste wyznal za kresťana; na miesto toho nešťastliwego ústoka zahrúžil sa až po krky do zamrznuteho rybníka, a prijal kresť, nie z rúk ľudských, lež strže moc a silu wieru; nie wo wode, ale wo svojej wlastnej krvi.

Keď na druhý deň nektorí esse z nich dýchali, rozkázal wladár wšestých do ohňa pohádzať. Wobrali tedy wšestých na woz, okrem jednoho najmladšieho nie, w ktorom poznali wiac žiwota, a o ktorom nádej činili, že ho na iné myšlienky privedú. Ale jeho matka, ktorá prítomná byla, wywysšila sa nad citednosť svojej prirodzenosti tak, že ani trpieť nemohla túto powolnosť syna svojeho: „Synu mój! neučím žiadosť matky tvojej darebnú, ale doplú radosť jej s tým, keď sebe zaŕužiš fortuna wstáztwa, ktorú obdržíš nad nepriateľmi náboženstwa twojeho.“ W tom okamžení wzála syna svojeho, položila ho k ostatným hrdinským jeho kamarádom na woz, a týchto hrdinow wieru na miesto, kde mali spálení byť, s radosťou odprowadzala. Syn jej na ceste esse zomrel, obdržiac wstáztwo s ostatnými bojovníkmi pre swätú wieru. (Z historie mučedníkov.)

Ján Kowalčik,
učiteľ malo-hnilčiansky.

List apostolský,

ktorymžto sa sboda medzi Rakúškim cisárom a kráľom apostolským uzavrená potwrdzuje.

Pius biskup

služebník služebníkov božích na wečitú pamiatku.

Boh pôwodca ľudského spasenia, ktorý na skale založil Cirkew, wykonáva pebirné weci w Cirkwi tejto každobenne, objawuje ducha rady, múdrosti a sily, aby sa žiadnych protiwentier a nepriateľských nápadow nikdy nezbrozila, ba aby stálosšia a pewnejšia w nich zostávala, a w pewnote wieru k obhajowanu sprawedlnosti posilčená byla. Týmto zaiste duchom od neho wedeni blahoslaweny Peter a Rímski Pápeži Náručowia jeho, plniac powinnosť služby apostolskej, búrky obrátili w tíšinu, to čo bylo drjnaté, premenili w cestu rovnú, a na tom blažene pracowali, čo kresťanskému ľudu k wofoku a wešeniu žiwetu slúži. A Boh, ktoreho rídením sme pri toľkých wchyboch a prewratoch občaných weci, jako je to každému známo, ku správne celej Cirkwe powolaní byli, nie len že nám pomáhal, najmilostivejšie polahčujúce úžosti a útrpnosti naše, ale i tedy nám pocal wešitú príčinu radosť a potechy. Dôwodom božského smilowania je to, že Boh najwzostiablejšiemu mocnárstwu Rakúšskému w najnowejšej dobe predstawiť také knieža, w ktorom je wšestko hurchované, a ktorý je sebe tobo najwiac powedomý, že čo smrteľnébo je, bylo od Boha tak zriadené a podelené, aby kňazstvo a ríša byly medzi sebou spojené w prospech ľudského pokolenia. A zaiste w najstájšie a dlhotrwajúce nehody, ktoré w zemách Rakúškeho mocnárstwa Cirkew božia a náboženstwu katolícké podstupowaly, napravil sa vždy usilowali Rímski Pápeži, Predhodcowia naši. A bla milosťou božskou a wybornou pobožnosťou a nábožnosťou najmilowanejšieho w Kristu Syna nášeho Frantíška Josefa, Rakúškeho cisára a kráľa apostolského sa už w predeca teraz úalo, že sme My cirkwóné a náboženstvé záležitosti tobože slavného cisárstwa príwodne powspowádovať mohli. Prowiedli sme to slawnou smúlowu, ktorú milý Syn náš Michal S. M. C. kardinál wšestí Dialo-Prela u wiedenšského dworu cisárského od miac už rokow pošel apostolský, úradom Plnemocníka nášeho peerený, a ctibodný brat Jozef Dmar, arcibiskup wiedenšský, Plnemocník cisára Rakúškeho, rda osemnásieho Augusta podpísali. Ustanoweno je w teje smúlowe ponajprw, aby rímske apostolské katolícké náboženstwu so wšestkými tými práwami a prednosťami, ktoré ono podľa nariždenia božieho a ustanowení zákonow cirkwých pozíwa, w ce-

lom cisárstve Rakúskom a všetkých zemach, z ktorých ono pozostáva, bylo udržované. Dohod biskupov, duchovenstva a ludu s touto apoštolskou Stolicou vo vecach duchovných a záležitosťach cirkevných bude docela slobodný ani žiadnemu povoleniu zemskej vlády podlieňny, ani v týchže záležitostiach nebude žiadnym spôsobom predáťka činná vo vykonávaní Rassej a Právechobcov Raskich pápežskej moci. Biskupom je daná a privlastnená moc, slobodne obcovat s duchovenstvom a ludom svojeho biskupstva a všetko to vykonávať, čo vlastne k úradu patriarchému patri. Ich moci sú podrobené semenistá, do ktorých budú prijímať mladíkov do služby Pána povoláných a im slobodne predstavia riditeľov a učiteľov.

K biskupom náleží, verejné modlitby, sväté prôvody, púty a iné cirkevné úkony podľa predpisu zákonov narádzovaj a spravovaj, pritom náleží k nim, synody diecezané alebo snemy provinciálne svolávať, a ustanovenia jejich na svetlo vydávať a vyhlásťovať. Prítom biskupi majú slobodnú moc, kázňov svojeho biskupstva pokutovať, ani sa im nikdy nebudú predáťky v tom klásti, aby i na svetlých prestupníkov svätých zákonov a cirkevných predpisov cirkevné pokuty vynášali. K obhajovaniu tiež čistoty katolíckeho učenia a k náležitému udržávaniu dobrých mravov a počestnosti ustanoveno je, aby tiež biskupi kuhi náboženstvu a dobrým mravom sľobom ako zavrhúiteľné slobodne zatracovali, ktoréžto i vykonávaťeli svetlšej moci od mocnárstva obstraňovať a odvracovať všemožne sa usilovať budú. Zjednali sme v smlúve tej tiež i o tom, aby právne cirkevné prípadnosti, záležitosti manželské a záležitosti oddávot od cirkevnej vlády, vzhľadom na ich náboženstú povahu, nalezané a rozhodované byly. D sboroch reholných ustanoveno je, aby podľa ustanovení Svätej Stolice ti, ktorí žiadajú byť do noviciátu prijatí alebo k reholným sľubom pripústení, byli v celom Rakúskom mocnárstve slobodne prijímaní a pripúšťaní: ani nebudú v tom žiadnej predáťky, aby generálni predstavení tuná v Ríme obcovali so svojimi tovarýšmi v záležitostiach, ich reholného ústavu sa týkajúci, alebo aby ich prehliadku (všitáciu) v zemach Rakúškeho mocnárstva podujímali. Postarali sme sa pilne o kresťanské vychovávanie mládeže, a usilovali sme sa prirodzenú moc biskupov v tejto najdôležitejšej ovšem veci obhájiť a obrániť. Pod ich dohľadom budú stáť školy jak verejné tak súkromné, k vyučovaniu katolíckej mládeže ustanovené, vo všetkých zemach mocnárstva Rakúškeho: spôsob vyučovania bude sa ovšem srovnávat s naukou náboženstva najsvätejšieho: biskupi budú rozhodovať o knihách, ktoré by mohly byť užitočnejšími mládeži, v náboženstve vyučovať sa majúcej. Úrad učiteľa alebo profesora v gymnáziách alebo školách, do ktorých chodí mládež katolícká, budú zastávať katolícki mužowie: bohoslovie a sväté umenia jak verejné tak súkromné budú jedine ti učíť, ktorým to biskupi, poznavše ich vedomosť, vieru a pobožnosť, sverit za dobré uznajú. K tomu ale, aby v každom biskupstve ochraňované bylo viero- a mravoučenie, aby obhajovaná byla kázeň (disciplina) cirkevná, aby zachovávané a konané byly sväté cirkevné obrady, ceremonie a ustanovenia, bude na pomoci biskupom cisárská vláda, kebykoľvek bude toho potreba, ktorúžto pomoe ai ochotne udelí, keď tiež biskupi na kázňov svojej povinnosti nepamätlivých pokuty vynešú. Poneváž najnábožnejší cisár všetkým vrchnostiam mocnárstva svojeho rozkáže, aby biskupom a duchovenstvu všetku česť a uctivosť ustavične preukazovali.

Biskupi správu duchovnú, rozpisavše verejný súbeh (konkurs) a držiac sa predpisov snemu tridentského, sveria hodným a spôsobilým farárom. D kanonických sboroch chrámov fideľných (katedrálnych), v ktorých udelovanie prvej, alebo druhej, jestli tamta pod svetlým patronátom stojí, hodnosti sme Sebe a apoštolskej Stolicy podržali, a však bez ujmy práva menoval,

najjasnejšiemu Cisárovi a patronom vlastného, je to vyhradené, aby tí duchovní mužowie k nim prístup mali, ktorí i majú vlastnosti, cirkevnými zákonmi predpísané, i v správe duchovnej, alebo v cirkevnom učiteľskom úrade alebo v iných záležitostiach cirkevných znamenite účinkovali. Prábendy kanonika poenitenciára a theologala u chrámov sborových (kollegiatných), jaknahrle to bude možno, ustanovia biskupi podľa spôsobu, od tohože snemu tridentského a pápežskými ustanoveniami predpísaného, a prábendy ty udelia viac spôsobným duchovným mužom. Biskupi budú mať právo, menšie obročia (beneficia) zriazovať, a poradiť sa s cisárom a kráľom apoštolským strany príslušného ich zaopatrenia s dôchodkami, hranice far ustanovovať, ich rozdelovať alebo jednospojovať.

Právo Cirkve, vládnut jakmiholček statkami stáťmi a vydatnými, a nadobúdzat tatové, je tak uznané a utvrdené v smlúve tejto, že statky tie, ktorými ona teraz vládne alebo ktorými v budúcom čase v ktorýchkoľvek zemach mocnárstva Rakúškeho vládnut bude, musejú byť celé a docela neporušené. D cirkevných desiatkoch ale, ktoré vo viac zemach tohože mocnárstva Rakúškeho v pomínulom obdanskom prevrate občanským zákonom zrušené byly, je ustanoveno, aby bez všetkého ústítku práva, desiatky tie požadovat tam, kde sú ony ešte sľutočne v užitku, utratené desiatky nahradené byly statkami a gruntami stáťmi alebo peňazmi, z verejnej riíškej pokladnice vyfázanými. A poneváž najviac statkov v Rakúskom mocnárstve je takých, ktoré sostavujú fond náboženstú a studijný, a ktorý svoj povod od Cirkve vedú, sussi sa, aby statky tieto v mene Cirkve a pod dohľadom biskupov opatrované byly, s tou tiež pripojenou výminkou, aby statky tie nesedy mohly byť podľa Rassej a najjasnejšieho cisára Rakúškeho raby podelené, a na spôsob stáľeho nadania na posvätné stavby, na semenistá pre škierov alebo na jakékoľvek iné cirkevné ústavy vynaložené. Však ale od dobrotivosti najpobožnejšieho cisára dá sa najjasnejšie očakávať, že budú pomôcky, ktoré sú wéul pred rukama ku potrebám Cirkve, z verejnej pokladnice rozmnožené, a chudobní farári živnosťou, jako sa na ich stav sussi, lepšie opatrení. Počet biskupstiev rozmnožovať, a nový ich opis v zemach mocnárstva Rakúškeho narizovať, je tiež ustanoveno; a preto, keď uvídim, že to požaduje prospech duší, My to, poradiť sa s týmže svätým Rakúšym cisárom a kráľom apoštolským, wbačne a ochotne vykonám.

To to iné, čo sme k ochrane najsvätejšieho náboženstva a v rozšvet katolíckej viery v zemach mocnárstva Rakúškeho podľa okolností miesta a času za viac potrebné a príhodné v Pánu uznali, je v smlúve tej vyminené a sľubené. A poneváž všetko a každé o sebe, čo je sľubené, vyminené a umluvené, vo všetkých a každom čiasťach, zátvorkách, článkoch a výminkách jak od Nás, tak i od najmilovanejšieho v Kristu Sona Rasseho Františka Jozefa, Rakúškeho cisára a itála apoštolského, bylo schválené, potvrdené a ratifikované, pre wáštiiu toho platnosť dobali sme k tomu Rasse apoštolské stvrdenie a pripojili slavnějšíu wážnosť a ustanovenie. Týmto tedy Raskim apoštolským listom známo činime, žekoľvek k dobremu katolíckeho náboženstva a v zrost pravej viery a cirkevnej kázi v celom Rakúskom mocnárstve bylo ustanovené. Uzavrená smlúva ale znie, jako tu nasleduje, totižto: (Tu nasleduje konfordát v celom svojom obsahhu.)

My kosení tou nádejou, že najdobrotivejší Pán, ktorého mocou celé telo Cirkve byra posvätené a ridené, tyto Rasse práce, ktorými záležitosti nábožensté a cirkevné mocnárstva Rakúškeho do poriadku priviesť sa usilujeme, milostive podporovať ráti, podľa istež Rassej wedomosti a po zrelom umážení, a z plnosti apoštolskej moci nadrečené koncesie, umluvy a sňessenia týmto Raskim apoštolským listom schwáľujeme, stvrďujeme a prijímame i dodávame im pewnosť a platnosť apoštolskú.

S tým najväčším snažením ale napomíname w Pánu wšestých a každého o sebe w Rakúskom mocnárske biskupov, ktorí sú teraz, a ktorých My napozatým ustanovíme a ich nástupcov a celé duchovenstvo, aby wšestko to, čo predchádza a čo sme My pre wätsiu teší božiu, w prospech swätej Cirkwe a k spaseniu duši ustanowili, bylo pilne a náležite zachované w tom, čo k nim náleží, a aby wšestky svoje myšlienky, starosti, rady a snahy vynasladali k tomu, žebý sa čistota katolíckého učenia, krása služieb božích, blesk cirkevnej kázi, zachowalost cirkevných zákonow a mravopoctnosť na kresťanoch Rakúskeho mocnárskeho wždy wiac a wiac ligotaly. Ustanowujeme spolu, že tento list Náš nikdy nemôže byť nejakou wadou wšludnosti, wnuterosti alebo neplatnosti, alebo nedostatkom Násheho úmyslu, alebo jakýmkoľvek iným, jakkoľvek veľkým alebo wýmysleným nedostatkom značným alebo w odber brany, ale wždy musí byť pevný a platný a musí svoje úplné a celé účinky mať a dostávať i neporušene sa zachowávať, jak dlho budú wšminky a slúby w snahu wšlowenú zachowávané. Tomu neprieča apostoľské ustanowenia ani ustanowenia provinciálnych synod a wšseobecných snemow ani Náshe i cancellarie apostoľskej predpisy, obzvlášť predpisy o nezrušení práwa nadobudnutého, ani neprieča tomu nadania (fundácie) ktorýchkoľvek cirkwi, kapitúl a iných pobožných miest, búr i apostoľstow alebo ktoroukoľvek inou mocou utvorené; tomu neprieča ani dané wšfady, ani listy apostoľské, proti tomu jakkoľvek wydané, potvorené a obnovené, ani čokoľvek iného tomu odporného. Ktorýmžto wšestkým a každým o sebe ustanoweniam, predpisom a listom, majúc ich obsah za wšlowný a wšlowne wšložený, a ktoré indy w svojej platnosti zstávajú budú, ušluname moc a platnosť wšlášť a zretelne, k ušludneniu totižto toho, čo predchádza. Pritom, ponewáť by bylo lažko tento list zanicš na každe miesto, kde sa mu má veriť, ustanowujeme a rozkazujeme touže apostoľskou mocou, aby jeho predpisy alebo wšlisky rukow nektorého zapísowateľa wercjného podpísané a pečaťou osoby, w cirkevnej hodnosti postawenej potvorené tú samu bodnowernosť mali, ktorú by mal pôvodný Náš Apostoľský list, keď by on byl predložený a ušlzaný. Pritom za neplatné a márne problašujeme wšestko to, čo by ušlo jakoukoľvek mocou wedomé alebo newedomé proti listu tomuto predšawziať sa opowázil. Žaden člowec tedy nech sa neopowáži tento list Násheho powelenia, schwálenia, ratifikowania, prijatia, napomenutia, ustanowenia a ušlmania, rozkazu a wšle zrušit alebo jemu opowázliwým spôsobem sa protiwit. Kdo by sa ale toho dopustil opowázil, ten nech zná, že upadne w ponutu wšsemobúceho Boha i blažowených jeho Apostoľow Petra a Pawla.

Dano w Ríme u sw. Petra Roku Wstelenia Pána tisícého osmiateho wádesiateho ziateho. Tretieho Nowembra. Roku Pápežstwa Násheho Desiateho.

V. P. Kard. Pro-Datarus.

V. Card. Maechi.

Visa de Curia. D. Bruli.

Loco † Plumbi.

V. Cugnionius.

Wesník Cirkewný.

Španielsko. — Wláda španielska, jako známe, zapoweda w mešiaci Auguste t. r. kráľowským narodením w čas pohrebu tela mrtvých do kostola wnášať a tam w ich prítomnosti sw. misu slážiť. Španielski biskupi sa jednoblasne proti tejto zápowedi ozwali, ktorá cirkevnú kázeň (disciplínu) narušuje a pobožné city werciacich uráža. Protestácia biskupow proti tejto zápowedi w nowinách uwerejšowal bylo tiež od vlády eštro zapowedené. Toto je wšsem veľká nášlunosť, slobode Cirkwe — a to eštte w katolíckej krajine — učinena. Kebo jestli by sa na slowo wžatá zápoweť len na čas a na nektoré iné prípadnosť wziahowala, wtedy by sa jej, jako miedreimu ochrannému predpisu,

podrobili biskupi a zachowali ju, jako zachowali wtedy, keď w ich biskupstwach žurila cholera. Ale jakože by sa oni nemali tam ozwať, keď sa tak zhanobuje a na wečité časy potlačuje wšseobecna kázeň Cirkwe katolíckej? Jakože by to oni štiepiet mohli, keď sa onen krásny obyčaj, kázeň to od swätých otcow tak wšlmí porúčana a od wšestých storo pápežow až hen od časow apostoľských poswätena, prezýwa nadužiwáním? — Merzi inými uwedime tu protestáciu arcibiskupa granadského aspon w hlawných jej myšlienkach k poučeniu tých náššich kat. spolurodákow na Šlowensku, u ktorých nadrečený obyčaj, mrtvé tela počas pohrebu do kostola wnášať a w ich prítomnosti za dussu zwináleho w Pánu sw. misu slážiť, panuje. — „Kat. Cirkew, — tak howori granadský arcibiskup — wždycky powažowala rozličné, pri pochowáwaní swých dieťat obyčajné obrády za powolené, jako to widno z obrádcow tých rozličných krajín a časow, w ktorýchžto sa napospol naridzuje, aby w deň pochowáwanania pod sw. misou mrtvé telo w kostole prítomné bylo. Nímžto rituál, ktorý w španielskej krajine ušlwať je naridzeno, za wovinnosť uklada duchowným pastrom, aby sa čo najwiac starali o zachowáwanie obyčajných pri pohrebe obrádcow podľa najstarodávnejšieho úšneho powenia a podľa ustanowení rímskych pápežow; lebo obrády tieto sú wprawnivé tajemstvá náboženstwa, znamenania kresťanskej pobožnosti a swätitelne wšdech w prospech zomrelých werciacich. Z obrádcow týchto — tak howori ďalej rituál — nech sa, nakonco možno, zachowáwa to, čo pochádza z wšlmí dáwneho úšneho powenia, a záleží w tom, aby w prítomnosti mrtvého tela slúžena byla sw. misa, prv než sa ono do matky zeme wloží. Cirkew, prez hwdedení o dolezitosti obety sw. mise w prítomnosti mrtvého tela tonanej, od časow najstarodávnejších pripojowala zvlášťne prospechy ku misii za mrtvých (Requiem) w prítomnosti mrtvého tela slúženej, čo je wšsem najwobútejšie spôsob, zšlwať wšlmí pokoj zomretému, a naridila, aby sa misa takowá i w swätobéné dni, wšnimajúc nektoré wätsie slawnosti, tonala. Tí najwútrejšii a najpobožnejšii mužowie, ktorí pres dwäťnásť století boli sláwa sweta, nebladeli labostajnýmá wšima na tyto prímluhy a obrády Cirkwe rúcká w kostoloch w prítomnosti mrtvých tiel kresťanow tonané. Ba tým wiac za najbroznejšiu wšlutu to powažowali, keď sa im cirkevné pohrebné odoprelo. Pravda, howori sa, že nič tak obecnému zdraviu nešfodi, jako wšstawowanie mrtvých tiel w kostole, čo ai nektorí lekári tohoto weštu, prebuaní w svojej horliwosti twrdia. Na to ale odpowedám takto: Obýčaj do kostola wnášať mrtvé tela panuje od mnohých storoekow a, aby sme to powedať mohli, že toto obecnému zdraviu wšlmí šfodi, už by sme byli museli zpozorowať značný rozdiel w seznamoch mrtvých u tých kresťanských národow, ktoré onen obyčaj zachowáwajú a w seznamoch u tých, ktoré ho už wiac nezachowáwajú; ba i časte prípadky smrti by musely byť zpozorowane u tých, ktorí sa na pohreb ustanowujú. Nadrečený arcipastyr, že nič newie o týchto šfodliwých a jawných wšludkoch, a misii, že teby ony tak jawné byly, už pred storokami by sa cirkew a štát byly ušlrowali im odpowedeť alebo ich docela prekazil. Cirkew naša swätá, starajúc sa o spasenie duši, nezanebáwa zdravia tela, a preto ani dieťkam svojim nedopúšťa, aby sa labfomyšelné nebezpečnstwu wšstawowali. — W istých prípadnosťach zaitie netrpí staw mrtvého tela odkladania s pohrebom, jako ani to, aby ono w kostole wšstawené bolo; medžtým w prípadnostach takýchžto sama cirkew roweluje, aby ono pri samušlúckom wšswedení lekára bez odkladu podrebené bylo. Granadský arcibiskup myšlí, aby wláda ten ty prípadnosť wšznačila, ters sa má mrtvé telo pochowáť bez odkladu a nemá sa wniešť do kostola. — Ani wláda, ani lekári, ani cititeli práw člowečenstwa nedopúšťa pochowáť mrtvých hned po ich umretí: k tomu musí sa očakáwať istota smrti; ponewáť znaky smrti nie sú tak jawné, jako sebe to nektorí predšlawujú. Tam, kde pri hrobitowe

není komóroš pre mrtvých, drží sa w izbe mrtvé telo, wofkownými swiecamí obložené, nasledujúc pobožný obyčaj až k weku apoštolskému sáhajúci, w ktorejto izbe sa rodina a známi podporujúci za mrtvých sbronzujú. Už jestliže toto mrtvé telo za toľký čas mimo umrlejšej truhly w ústie a ľudmi až do zabudenia vyplnenej izbe zstáva: či sa treba wätšieho zlého obávať, keď ono do umrlejšej truhly zatvorené, pod slobodným nebom pres ulice nesené, najdalej za dve hodiny w pomerne vysokom, s temianom vytadenom kostole sa wystawuje, a tiež i dwere kostola sú otvorené? a jestli z tohoto ofamžitého wystawenia nepowitawa wätšie zlé, není-li to müdrejšia a spravedlivejšia wec — pšta sa onen arcibiskup — podržat radnej štarodáwnu cirkewnú kážeu (disciplínu), ktorej obrancami býwali wždy španielski fráti, nežli na skutku zrusiti tak swätý obyčaj, ktorého zrusenie by sa welmi citliwe dotklo najwätššej časti katolíkow. — Arcibiskup spomína, že r. 1849 španielski biskupi, ai on sám, bywšii wtedy malagškým biskupom, tieto isté náhlady predniesli vláde, ktorá následkom toho podobné naridzenie, w tom roku dňa 20. Sept. wydané, na stranu odložila, a že sa naridzenie toto znovu wyhlaskuje. Ufa sa, že sa to isté i teraz stane, čo sa stalo roku 1849, a že slabúštwu alebo lazoba nektorych jednotliwcow nemá wätšiu časť španielkanow pozbarii ich kresťanských práv a tých welikých duchowných prospechow, ktoré im pohlad ži mrtvé telo ich bližného poskytuje. — Pohľad totižto na mrtvé telo toho čloweka, s ktorým sme este nedáwno obcowali a hodowali, wdrazne nám pripomína márnosť swetských wecí a krátkosť žiwota ľudského. Mrtvé telo patrne rozpomína každého na slowá sw. písma: Zapamätuj sebe, čo ja stalo so mnou, lebo to isté sa stane i s tebou; bnes mne, zajtra tebe. Toto pozorowanie na smri mnohého čloweka potolomúti a prestráši; medžitým toto potolomútenie a prestrasenie učiňuje naň spasiťelne, a jako to nepočétné príklady dokazujú, ono môže mnohého obrátiť, alebo aspon na cesie hriessnej krotiť. Ten, ktorý widí mrtvé telo spoluwinnika swojeho, alebo zná jeho nepravosť, jestli len este nejaká wiera w ňom prebýwa, býwa k swojemu pelesseniu žiwo powzbudzowany, alebo aspon od nastupowania hriessnej cesie odstrasseny. Nektory uowet ško môže si zapchať ussi pred hlasom tweowmia swojeho, ale to bez pochyby tazky učiňit nemůže, a pamätowanie na poslednie ofamženia čloweka a powstanie z hriessow na pohlad hrúzy smrii welmi napomáha mravnosť weriacich. Powinnosť katol. vlády je, ochraňowať, nie ale nechať wyschnúť pramene mravnosťi, najme keď náboženstwo má weliký wplyw na to.

Rozličnosti.

* W Maria-Celli tohoto roku bylo w 500 procesiách wyše 80,000 pátnikow, a to temer zo wšetkých forunných zemi, a krom týchto este do 1,200 cudzozemcow. Medzi nimi byli Jh c. fr. Wysofi Františsek Karol a Henrik arciwowodowia, gróf Buol, baron Bach, rytir Loggenburg, gróf Taaffe predseda a sekawšy arcibiskup, gróf Chambord, gróška Meran, francúzsky posol baron Bourquenay atd., potom asi 300 kňazow, najwiac z Uhier a Rakus; medzi tymito arcibiskup katolícky, dwaja kanonici ostrihomšy a pražsky, a mnoho iných učených a umelcow. — * W Badenstú toja sa tou nádejou, že sa medzi tamejššou wladou a Sw. Stolicou otolo welikej noci uzavre konfordát; k čemu žeby pobúdku bylo dalo wyhlásenie konfordátu w Rakústu. — * Jsty Laborde, kat. kňaz francúzsky, s najwätššou špurnosťou a odwážnosťou bojowal proti élanom kat. wiery, obzwlaste ale proti neposštwornému počatiu prebl.

P. Marie; medžitým ale ho Boh tazkou nemocou nawššiwil, w ktorej ziskal čas wstúpiť do seba a, poznaw blúdy swoje i smeriw sa s Cirkwou, s pewnou wierou w jej udenia, obzwlaste ale w neposštworné počatie prebl. P. Marie zissiel z tohoto sweta. — * D. 4. Now. dostiel do Rimu gróf Rizelew, nowý ruský posol u dworu pápežského a prevzal posolské záležitosťi. Šowori sa, že cár Alexander myslí s pápežom konfordát uzavriet. — * Wo wiedenštom predmesti Brigittenawe sa založila a otvorila „opatrowna chlapčenská,“ ústaw to, w ktorom sa budú opatrowať a w potrebných užitočných wecach vyučowať opušteni chlapeci, prwej, jako sa budú móci dať na remeslo.

Zpráwy literárne.

Ze prvý swäzoček Schmidowých spisow pre mládež obľubu w národe slowenskom nachádza, dôkazom toho jest to: že sa už z neho 800 wýtiskow behom krátkeho času rozchytalo, akolwet na mnohých stranách Slowenka este ani len do známosti neprissiel. Žiwá táto účasť Obecenswa slowenskeho, s ktorou sa spisok tento k mojej welikej radosti počkawa, jest mi silnou pohnútkou, abych wo wydawani dalsích swäzow nepreržene pokračowal. Pritomne teda česi sebe beriem welact. Obecenswu w známosti uwiest: že druby a tretí swäzoček na swetio wyjde okolo Welikonočných Swiatkow budúceho roku. Bude ale obšahowať druby swäzoček: „Terwene wajsčka, rozpráwka dieťkam na welikonočný dar,“ (preložil Michal Šleháň), tretí ale: „Rossit kwetow, rozpráwka pre dobre deťy,“ (preložil Ján Palárik). Obidwa swäzky budú obrázkami ozdobené. Predplatná cena druhého swäzočku bude len 8 kr. str., tretieho ale značne wätšieho swäzku len 16 kr. str. Šberateľom dám na 10 predplatných wýtiskow jeden, na 20 tri, na 50 desäť, na 100 päť a dwadcať wýtiskow nádawkom. Predplatné peniaze len po prijati naridzených wýtiskow zložit sa musia. Lehota predplacania urwá do konca Februára budúceho roku; potom nastúpi krámska cena, a šice druhého swäzočku 10 kr. str.; tretieho ale swäzku 20 kr. str. — Predplatné naridzenia môžu sa listowne rowno u mňa, alebo s príležitosťou predplacania na „Katolícké Nowiny“ u dra. D. Radlinského wykonať. Spolu tých pl. t. pánow, ktorí mi este za wýtisky prvého swäzku nezaplatili, jako i tých, ktorí wýtisky do tomsšieho prijali, uctime prosim: aby mi peniaze behom tohoto mesiaca alebo rowno ku mne, alebo s predplatkami na „Kat. Nowiny“ k drewi D. Radlinskému pozaielali; wšetkých ale požawadných odberateľow mojich prosim, aby sa tou istou cestou oswedkii ráčili, zdáliš i z druhého a tretieho swäzku toľko, alebo snad wiacej, lebo menej wýtiskow prijat žiadajú, abych tak im snad mrzutosti, sebe samému ale darebných útrat nenarobil. Naridzený počet wýtiskow sa im potom po cene predplatnej so wšetkými wyhodami posle: ktorí ale mléat budú, pre tých powyššena krámska cena nastúpi. — Konečne, ktorí sebe este prvého swäzku nezaopatřili a takowý maľ žiadajú, nech sa čim skoraj oň hlásia; ponemäč neskoraj nebude wiac k doštanu, preto že už len 200 wýtiskow je este nerozobraných. Druhé wydanie by sa jedine na ten pád usporiadať mohlo, jestli by sa mimo ošakawania wätššii počei odberateľow na toto dieľko hlásil. Preto uctime prosim o čimskoršie straniwa weci tejto lassawé naridzenia, abych tak za wčasu rozšúbit mohol, zdáliš druhé wydanie prvého swäzku potrebné bude. — W Pesti u sw. Terenzie, dňa 4. Decembra 1855.

Ján Palárik,

wycawateľ Schmidowých spisow w Pesti.

Wydáwa Spolow Swäto-Štefanšky. — Odpowედný Redaktor Dr. D. Radlinský.

Listom Martina Bagó, wo wodnom predmesti.

ES K tomuto číslu pripojeny je „Poznyw k predplateniu na Katolícké Nowiny.“